

Riigiabi reeglid transpordisektoris ja keemiatööstuse lähteainena rohevesiniku kasutuselevõtu meetmes

*Euroopa Liidu
taaste- ja vastupidavusrahastu*

Rahastanud Euroopa Liit
NextGenerationEU

Eesti
tuleviku heaks

Kaido Floren
jurist
kaido.floren@kik.ee

Riigiabi mõiste (EL toimimise lepingu art 107)

- **Riigiabi on üks konkurentsioiguse valdkondi. Riigiabi regulatsiooniga tagatakse võrdne konkurentsiolukord eri liikmesriikide ettevõtjate vahel.**
- Riigiabi keeld on üks ELi kui ühisturu aluspõhimõtteid. Konkreetselt on see väljendatud Euroopa Liidu toimimise lepingu ("põhiseaduse") artiklis 107:
„Kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti, on igasugune **liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi**, mis kahjustab või **ähvardab kahjustada** konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.“
- Riigiabi reguleerivad ELi määrused on otsekohalduvad ja Eesti seaduste ees esimuslikud. Ükski ministeeriumi ega KIKi akt või kinnitus ei saa muuta abi seaduslikuks, kui see seda ei ole ELi õiguse kohaselt.

Lubatavad riigiabi andmise vormid

- Riigiabi teatis (sisuliselt luba) – tuleb taotleda eraldi Euroopa Komisjoni luba abimeetme või üksikprojekti raames abi andmiseks – algselt püüdsime meetmele luba saada selle alusel
- Vähesese tähtsusega abi (NB, nüüd uus EL määrus 2023/2831)- piiratud maht 300 000 eurot „ettevõtte“ kohta kolme jooksva aasta jooksul – käesolevas meetmes ei ole kasutusel
- Üldhuviteenuste riigiabi (n veemajandus, vbl kaugküte) – käesolevas meetmes ei ole kasutusel
- Enimkasutatav – Üldise grupierandi määrus (EL määrus 651/2014) – see kasutusel käesolevas H2 meetmes. Lühend ÜGEM (ka inglise keeles GBER)

Üldise grupierandi määrus - sissejuhatus

- Palju erinevaid lubatavaid abiliike. Põhineb Euroopa Komisjoni väljakujunenud riigiabi lubade praktilikal. Sätestab, et kui abi vastab teatud konkreetsetele tingimustele määruses, on selle andmine kooskõlas EL toimimise lepingu art-dega 107 ja 108
- ÜGEM alusel antava abi puhul ei pea esitama Euroopa Komisjonile riigiabi taotlust ega saama Komisjoni heakskiitu, samas ei teki õiguskindlust, et abi on riigiabiõigusega kooskõlas.
- ÜGEMit kui erandit aluslepingu keelust tuleb tõlgendada rangelt ja kitsalt.
- NB! Euroopa Komisjonil on järelevalve õigus ja lõplik pädevus kõigi ÜGEM nõuete tõlgendamisel
- Käesolev vesinikumäärus põhineb ÜGEMi mahukal muudatuste paketil, mis avaldati pärast pikemat menetlust 30.6.2023

2023 muudatuste pakett

- Uus muudatuste pakett avaldatud 30.6: [EUR-Lex - 32023R1315 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#) (selles põhjendused)
- Konsolideeritud terviktekst:
[EUR-Lex - 02014R0651-20230701 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
- Uued reeglid üldiselt paljugi nüansirohkemad / keerukamad / tehnilisemad ja valdkonnaspetsiifilisemad
- Järgneb lühiülevaade, vastavad viited olemas ka käesoleva meetme Eesti määruses aga täpsemalt tuleks lugeda ikkagi kogu artikli teksti otse. (ELi määrused on otsekohalduvad)

Ergutav mõju – ÜGEM art 6

Art 6 lg 2: *"Abil loetakse olevat ergutav mõju, kui abisaaja on esitanud kirjaliku abitaotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist. "*

- Töö alustamine lepingu sõlmimine või muul viisil siduva kohustuse võtmine enne taotluse esitamist. NB! – Laiem projekti mõiste.
- Vt ka nt Euroopa Kohtu kohtuasja C-349/17 Eesti Pagar
- NB! Taotluse muutmisel pärast tööde algust on alati küsimus, kas algset abitaotlust ja selle ergutavat mõju saab jätkuvalt arvesse võtta! Üldiselt teataval määral lubatav, kuid nagu juba märgitud: õiguskindlust ei teki.

Välistused ja ettevõtja risk

- Välistused ÜGEM artikkel 1 lõiked 2-5 – teatud valdkonnad. Praktikas probleem eelkõige „abi raskustes olevale ettevõtjale” – vt selle mõiste määratlus artikkel 2 punkt 18
- Euroopa Kohus: hoolikas ettevõtja peab ise veenduma, et ei saa õigusvastast konkurentsieelist alusetu riigiabi tõttu
- Riigiabi tagasinõudmine ei ole karistus, vaid konkurentsioigusliku olukorra taastamine. Mingit kahjuhüvitist omakorda nõuda ei saa.
- Liitintress tuleneb komisjoni määrusest (EÜ) nr 794/2004
- Riigiabi andja õigus ebaseaduslik või väärkasutatud riigiabi tagasi nõuda kümne aasta jooksul

ÜGEM alused H2 meetmes - Tankimistaristu

Tankimistaristu - ÜGEM artikkel 36a

- AK kulu: tankimistaristu (mis varustab sõidukeid vesinikuga (antud juhul rohevesinikuga) ehitamise, paigaldamise, uuendamise või laiendamise kulud vastavalt üldise grupierandi määruse artikli 36a lõikele 3
- Abi osakaal: kuni 100% toetatavatest kuludest vastavalt üldise grupierandi määruse artikli 36a lõikele 5.
- Kui tankimistaristu on avalik, peab sellele olema „mittediskrimineeriv juurdepääs“ (art 36a lg 8)

ÜGEM alused H2 meetmes - Transpordivahend

Transpordivahendi soetamine – ÜGEM artikkel 36b

- AK kulu: rohevesinikku kasutava transpordivahendi soetamiskulu ja võrreldava tavalise transpordivahendi vastava soetamiskulu vahe vastavalt üldise grupierandi määruse artikli 36b lõike 3 punktile a
- Abi osakaal: heiteta sõiduk kuni 100 %, keskkonnasõbralik sõiduk kuni 80%
- Vt nende mõisted art 2 punktid 102f ja 102g – keeruline ja viiterohke tehniline määratlus

ÜGEM alused H2 meetmes

Keemiatööstuse lähteaine tootmisüksus – ÜGEM artikkel 36

- Art 36 nõ üldine keskkonnaabi artikkel. 2023.a muudatusega põhjalikult täiendatud.
- Abi peab panustama keskkonnakaitsesse kas liidu kehtivatest normatiividest rohkem või siis peavad normatiivid puuduma.
- AK kulud: täiendava investeeringu kulu võrreldes alternatiivse stsenaariumiga vastavalt ÜGEM artikli 36 lõike 4 punktidele a ja c (vt täpsemalt pikem tekst ÜGEMis)
- Vajalik ilmselt tehniline pädevus, kuidas nende erinevate stsenaariumide tõesust hinnata ja võrrelda
- Abi osakaal: kuni 100% AK kuludest vastavalt ÜGEM artikli 36 lõikele 9

ÜGEM alused H2 meetmes

Rohevesiniku tootmisüksus - ÜGEM artikkel 41

- AK kulu: kõik investeeringukulud, sh H2 jaotamiseks mõeldud eriotstarbelise taristu ja hoidla kulud (art 41 lg 3 ja 6)
 - Abi osakaal: kuni 45% vastavalt ÜGEM art 41 lõike 7 punktile a
- ...

Muud

NB! Käesolevas H2 meetmes ei rakendata VKE „boonuseid“, mida ÜGEM muidu võimaldab

Mh, kuna on tegemist keeruliste ja nüansirohkete tehniliste ja tehnoloogiliste vastavusküsimustega ja ettevõtja riskiga, peab taotleja veenduma, et erinevad projekti tegevused/investeeringud vastavad eelviidatud ÜGEMi artiklitele ja esitama selle kohta KIKi näidisvormis kinnituse.

Riigiabi viited / allikad

- RM alamleht www.fin.ee/riigiabi, sh Riigiabi käsiraamat, KKK
- [Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta](#)
- Euroopa Komisjoni riigiabi leht: [State aid \(europa.eu\)](http://Stateaid.europa.eu)
- [Konkurentsiseaduse 6. peatükk](#)
- Euroopa Kohtu praktika (vt [nt Eesti Pagari kohtuasi](#))
- Keerukatel juhtudel mitteametlik järelepärimine Rahandusministeeriumi kaudu komisjonile (aeganõudev)

Küsimused?

- E-post: kaido.floren@kik.ee
- Projektiga seotud küsimused siiski pigem E-toetuste keskkonna ja projektikoordinaatori kaudu

Täna kuulamast!

Rahastanud Euroopa Liit
NextGenerationEU

Eesti
tuleviku heaks